1. Stadion Olimpijski w Berlinie.
Olympischer Platz 3, 14053 Berlin

W 1936 r. – w trzecim roku rządów Adolfa Hitlera – odbyły się w Berlinie Igrzyska Olimpijskie. Ich przebieg został udokumentowany w filmie propagandowym *Olimpia* Leni Riefenstahl. Podczas tego wydarzenia polscy sportowcy zdobyli sześć medali; srebrne: w rzucie dyskiem – Jadwiga Wajsówna, w biegu na 100 m – Stanisława Walasiewicz i w jeździectwie (drużynowo) – Henryk Leliwa-Roycewicz, Seweryn Kulesza, Zdzisław Kawecki. Kolejne trzy brązowe medale otrzymali: w rzucie oszczepem – Maria Kwaśniewska, w strzelectwie – Władysław Karaś i w wioślarstwie – Jerzy Ustupski i Roger Varey. W 2009 roku na stadionie odbyły się 12. mistrzostwa świata w lekkiej atletyce. Polska zajęła tu 5. miejsce w klasyfikacji ogólnej. Złoty medal zdobyła Anna Rogowska w skoku o tyczce, a w rzucie młotem – Anita Włodarczyk.
Dojazd: U2 , S9, S75

2. Pomnik Polskiego Żołnierza i Niemieckiego Antyfaszysty w Parku Friedrichshain
Am Friedrichshain 1, 10407 Berlin

Pomnik został odsłonięty w 1972 r. w parku Friedrichshain.
Na monumencie umieszczone zostało hasło z okresu powstania listopadowego. Napis w języku polskim i niemieckim brzmi:
„za naszą i waszą wolność". Propozycję wzniesienia pomnika w parku będącym częścią Berlina Wschodniego wysunęły środowiska związane z organizacjami kombatanckimi: Związek Bojowników o Wolność i Demokrację w PRL i Komitet Antyfaszystowskich Bojowników Ruchu Oporu NRD. Monument stanowi realizację wspólnego polsko-niemieckiego projektu autorstwa Zofii Wolskiej, Tadeusza Łodziany i Arnolda Wittiga. Pod pomnikiem co roku odbywają się uroczystości związane z rocznicą zakończenia II wojny światowej.
Dojazd: autobus 200, M5 M6 M8

3. Brytyjski Cmentarz Wojenny
Heerstraße 139, 12621 Berlin

Brytyjski Cmentarz Wojenny jest miejscem spoczynku żołnierzy walczących na frontach od Królewca aż po Drezno. Wśród pochowanych znajduje się pięciu polskich lotników. Czterech z nich służyło w 300 Dywizjonie Bombowym „Ziemi Mazowieckiej" są to: kpr. Józef Skonieczny, ppor. Franciszek Matuszewski, kpr. Mikołaj Piotrowski, kpr. Antoni Smoczkiewicz, kpr. Czesław Rajpold (był radiotelegrafistą z 18 Oddziału Szkolenia Bojowego).
Dojazd: S9, S75

4. Katedra pw. św. Jadwigi Śląskiej
Hinter der Katholischen Kirche 3, 10117 Berlin-Mitte (Bebelplatz)

Katedra pw. św. Jadwigi Śląskiej przy Bebelplatz związana jest z biskupem Ignacym Krasickim autorem m.in. *Hymnu do miłości ojczyzny*, *Monachomachii*, *Żony modnej* czy powieści *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*. Zezwolenie na budowę katolickiej świątyni w protestanckim Berlinie dał zwycięzca II wojny śląskiej – król Fryderyk II Wielki. Ignacy Krasicki konsekrował świątynię, a po śmierci w 1801 r. został w niej pochowany. Ciało biskupa obecnie spoczywa w Katedrze Gnieźnieńskiej, dokąd zostało przeniesione w 1829 r. Na Bebelplatz w maju 1933 r. z inspiracji nazistów zorganizowano publiczne palenie książek. Wydarzenie to upamiętnił artysta Micha Ullman instalacją na Bebelplatz.
Dojazd: U2, U6,

5. Bazylika pw. św. Jana Chrzciciela
Lilienthalstraße 5, 10965 Berlin

Bazylika pw. św. Jana Chrzciciela wybudowana w latach 1894-97 w stylu neoromańskim jest od 2004 r. siedzibą Polskiej Misji Katolickiej. Misja została utworzona w 1982 r. i do dziś skupia polską społeczność wyznania katolickiego. Prócz posługi duszpasterskiej Misja zajmuje się także działalnością oświatową i pomocą charytatywną. Bazylika jest największą parafią katolicką w mieście i jednym z kilku kościołów na terenie Berlina, w którym odbywają się msze w języku polskim.
Dojazd: U7, autobusy 104, 140, M41

6. Bundestag i tablica-pomnik „Solidarności"
Platz der Republik 1, 10557 Berlin

Siedziba niemieckiego parlamentu powstała na ziemi należącej do hrabiego Atanazego Raczyńskiego, miłośnika, mecenasa i kolekcjonera dzieł sztuki. Jego zbiory udostępniane zwiedzającym konkurowały ze zbiorami królewskimi i państwowymi. Po śmierci hrabiego w 1874 r. ziemia przeszła w ręce władz niemieckich i dziesięć lat później rozpoczęto tam budowę gmachu parlamentu. W maju 1945 r. wśród żołnierzy, którzy zawieszali na Reichstagu sztandar Związku Radzieckiego, był Polak, Emil Pietrzyk. W czasie podziału Berlina Reichstag był długo zamknięty, później znajdowało się tam muzeum. Na tyłach budynku wzniesiono mur berliński. Od 1999 r. jest to siedziba Bundestagu RFN.
Atrakcją turystyczną Berlina jest szklana kopuła Bundestagu zaprojektowana przez Normana Fostera. Można na nią wejść po wcześniejszej rezerwacji wizyty na stronie internetowej Bundestagu: www.bundestag.de
W północno-wschodnim narożniku Bundestagu, w pobliżu Szprewy, został odsłonięty w 2009 r. w ramach obchodów 20. rocznicy przemian 1989 roku pomnik „Solidarności". Nietypowy monument składa się z fragmentu muru pochodzącego ze Stoczni Gdańskiej – miejsca narodzin Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność". Mur stoczni stanowiący zapowiedź wolności stoi w pobliżu miejsca, gdzie przebiegał mur berliński – symbol podziału i zniewolenia. Na pomniku umieszczono napis w języku polskim i niemieckim: „dla upamiętnienia walki „Solidarności" o wolność i demokrację oraz wkładu Polski w ponowne zjednoczenie Niemiec i polityczną jedność Europy".
Dojazd: U55, wystarczy dotrzeć w okolice Bramy Brandenburskiej lub Tiergarten

Kolumna Zwycięstwa w Tiergarten (bez numerka)
Zaprojektowana po 1864 roku po zwycięstwie Prus w wojnie z Danią, odsłonięta w 1873 roku.
W maju 1945 r. polscy żołnierze – Aleksander Karpowicz, Eugeniusz Mierzejewski, Antoni Jabłoński, Kazimierz Otap i Stefan Pawełczyk – zatknęli biało-czerwoną flagę na Kolumnie Zwycięstwa.
Bardzo dobrym pomysłem jest spacer przez Tiergarten spod Bramy Brandenburskiej, koło Pomnika Żołnierza Radzieckiego do Kolumny Zwycięstwa i pomnika Róży Luksemburg.
Dojazd: autobus 100, 106, 187, 200, lub S5, S7, S75, S9

7. Grób Daniela Chodowieckiego
Chausseestr. 126, 10115 Berlin

Daniel Nikolaus Chodowiecki urodził się w Gdańsku i przez całe życie mówił o sobie, że jest gdańszczaninem z Polski. Do Berlina przeprowadził się w 1743 roku i mieszkał aż do śmierci w 1801 roku. Był wybitnym grafikiem, miedziorytnikiem i akwarelistą. Jego twórczość szybko zyskała uznanie wśród elit i wydawców. Po pierwszym rozbiorze Polski w 1772 roku powiedział: „Z ojca jestem Polakiem, potomkiem dzielnego narodu, który wkrótce przestanie istnieć". Był wicedyrektorem Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych. Został pochowany na cmentarzu francuskim. Günter Grass, również pochodzący z Gdańska, utworzył Fundację im. Daniela Chodowieckiego w Berlinie, która inicjuje współpracę między polskimi i niemieckimi artystami.
Dojazd: U6, M6,M8,

8. Stadtmuseum Ephraim – Palais
Poststraße 16, 10178 Berlin

W tym oddziale muzeum miejskiego Berlina znajdują się rysunki i akwarele Daniela Chodowieckiego.
Dojazd: M48, 100, 147, 200, U2

9. Pomnik Żołnierza Radzieckiego
Tiergarten, Straße des 17. Juni

Pomnik odsłonięty już w 1945 roku przez marszałka Gieorgija Żukowa miał upamiętniać żołnierzy radzieckich, a dokładnie tych, którzy szli z Armią Czerwoną na Berlin, wśród których byli też Polacy. Zbudowany z pozostałości zbombardowanej Kancelarii Rzeszy. Zlokalizowany najpierw w sektorze brytyjskim, potem w Berlinie Zachodnim przez wiele lat był też miejscem składania kwiatów przez delegacje państw alianckich, a także przez Polaków. Dziś jest raczej reliktem słusznie minionych czasów.
Dojazd: M85, 100, U55, okolice Bundestagu

10. Pomnik Róży Luksemburg
Landwehrkanal, koło Drakestraße

Róża Luksemburg urodziła się w 1871 roku w Zamościu. Była działaczką polskiego i niemieckiego ruchu robotniczego. Działała najpierw w Polskiej Partii Socjalistycznej, potem założyła Socjaldemokrację Królestwa Polskiego przemianowaną w 1900 roku na SDKPiL. Chcąc uzyskać niemieckie obywatelstwo, wyszła za mąż za niemieckiego anarchistę Gustawa Lubecka. Współtworzyła Komunistyczną Partię Niemiec. Do dziś jest jedną z najbardziej kontrowersyjnych postaci polsko-niemieckiej historii. W Polsce odbierana jako komunistka, w Niemczech bojowniczka o prawa najuboższych, feministka. 15 stycznia 1919 roku wraz z Karlem Liebknechtem została pojmana za udział w powstaniu robotniczym i oddana w ręce Freikorpsu. Żołnierze pobili Różę Luksemburg, następnie zastrzelili, a jej ciało wrzucili do odnogi Landwehrkanal, czyli Kanału Piechoty. Na jego brzegu znajduje się pomnik.
Dojazd: U1, U2, S5, S7, autobusy M45, M46, M49, okolice ZOO

11. Królewska Manufaktura Porcelany
Wegelystraße 1, 10623 Berlin

Założona przez Johanna Ernsta Gotzkowskiego w 1761 roku. Jan Gockowski przybył do Berlina w 1744 roku i zajął się handlem jedwabiem. Ożenił się z córką Krystiana Bluma, właściciela dużej fabryki aksamitu dostarczającej towar na dwór królewski. Jan szybko stał się człowiekiem bogatym, kolekcjonerem obrazów i rzeźb. Dzieła z jego kolekcji wisiały w pałacu Sanssouci i petersburskim Ermitażu. „Białe złoto" było wielką pasją króla Fryderyka II Pruskiego, który przejął manufakturę w 1763 roku. Szybko stała się miejscem wytwarzania luksusowej porcelany wysokiej jakości w najmodniejszych fasonach. Fabryka została zniszczona w czasie II wojny światowej, potem odbudowana. Dziś znajduje się na miejscu sklep i muzeum.

Johannowi Gotzkowskiemu berlińczycy zawdzięczają pomoc w zapłacie Rosjanom kontrybucji w 1760 roku, w czasie wojny siedmioletniej przemysłowiec oddał część swojego majątku na ten cel. Nazywano go „największym patriotą Berlina". Stąd jeden z mostów nosi jego imię.
Dojazd: S5, S7, S75, S9

12. Most Johanna Ernsta Gotzkowskiego
Gotzkowskybrücke, 10555 Berlin

Dojazd: U9, S5, autobusy 101, 106, 245

13. Muzeum Checkpoint Charlie
Friedrichstraße 43-45, 10969 Berlin

Muzeum najsłynniejszego przejścia granicznego „C" między strefami radziecką i amerykańską mieści się w kamienicy przy Friedrichstrasse nieopodal zrekonstruowanego przejścia ze strażnikami w mundurach. Ekspozycja muzeum na niższych kondygnacjach opowiada o podziale Berlina i murze berlińskim, a na wyższych – historię upadku muru i zjednoczenia Niemiec oraz całej Europy. Jest również sala poświęcona historii PRL, polskiej opozycji, NSZZ „Solidarność", księdzu Jerzemu Popiełuszce, Lechowi Wałęsie i papieżowi Janowi Pawłowi II. Muzeum prezentuje ciekawe spojrzenie na polską historię zza granicy.
Dojazd: U6

14. Pałac Radziwiłłów – Stara Kancelaria Rzeszy
Wilhelmstraße 93, 10117 Berlin (dawniej 77)

Antoni Henryk Radziwiłł w latach 1815-31 pełnił funkcję Namiestnika Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Był także uznanym kompozytorem i melomanem. Napisał operę na podstawie „Fausta" Goethego, której prawykonanie odbyło się w Berlinie w 1816 roku. Córka księcia, Eliza Radziwiłłówna, utrzymywała bliskie relacje z pruskim następcą tronu ks. Wilhelmem Hohenzollernem, późniejszym cesarzem Wilhelmem I. Jednak pruskie sfery polityczne nie dopuściły do małżeństwa, nawet mimo przychylności króla Prus Fryderyka Wilhelma III.
Pierwszym z rodziny Radziwiłłów właścicielem pałacu był Michał Hieronim Radziwiłł, ojciec Antoniego. Pałac Radziwiłłów za życia Antoniego Henryka Radziwiłła był ośrodkiem polskiej kultury. Gośćmi Radziwiłłów byli m. in. Wilhelm von Humboldt , Fryderyk Chopin, Ludwig van Beethoven.

Mapa jest efektem działań w ramach projektu „Polska ścieżka w Berlinie", realizowanego w 2013 roku w Berlinie i Warszawie i współfinansowanego przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.
„Polska ścieżka w Berlinie" to projekt edukacyjny realizowany przez uczniów IX Liceum Ogólnokształcącego im. Klementyny Hoffmanowej w Warszawie przy współpracy z Fundacją Współpraca Polsko-Niemiecka, redakcją Magazynu Polsko-Niemieckiego „Dialog" oraz Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie.
Celem projektu było poznanie i przybliżenie polskich śladów w Berlinie, miejsc które do dziś świadczą o historycznej obecności Polaków w tym mieście, śladów zatartych już przez wojnę i podział Berlina oraz najciekawszych miejsc, stworzonych przez Polaków mieszkających w Berlinie w ciągu ostatnich ponad dwudziestu lat wolnej Polski i zjednoczonych Niemiec.
Mapa jest propozycją spaceru lub przejażdżki przez historię polskiego Berlina, od dawnego Pałacu Atanazego Raczyńskiego, gdzie dziś stoi Bundestag, przez socjalistyczny w swej wymowie pomnik Żołnierza Polskiego i Niemieckiego Antyfaszysty, po galerie sztuki, teatry i księgarnie z polską literaturą. Zapraszamy w podróż polską ścieżką w Berlinie!

Więcej informacji na temat projektu:
www. Fwp-o.rg.pl
www. hoffmanowa.pl
Kontakt do autorów mapy:
hoffmanowa@gmail.com

c.d. 14. Pałac Radziwiłłów – Stara Kancelaria Rzeszy
Po powstaniu listopadowym urząd namiestnika w Księstwie Poznańskim został zlikwidowany. Szalejąca w Berlinie epidemia cholery nie ominęła również pałacu książęcego przy Wilhelmstrasse 77, dotykając samego księcia. Mimo troskliwej opieki żony i starań lekarzy 58-letni książę Antoni Henryk Radziwiłł, złamany dymisją, zmarł po kilku tygodniach zmagań z chorobą w kwietniu 1833 roku. Pałac został sprzedany Rzeszy w 1875 roku i zaadaptowany na Pałac Kanclerski. W okresie Republiki Weimarskiej i III Rzeszy wielokrotnie przebudowywany i dozbrajany, wyposażony w bunkry. Po wybudowaniu w 1938 roku Nowej Kancelarii Rzeszy był nazywany Starą Kancelarią. Ucierpiał mocno w czasie bombardowań Berlina i walk w maju 1945 roku, rozebrany ostatecznie w 1949 roku. Dziś na miejscu pałacu stoi ośmiopiętrowy budynek, obok jest tablica pamiątkowa.
Dojazd: U55, U2, autobusy 200, 347, M48, okolice Bramy Brandenburskiej.

15. Więzienie Moabit
Invalidenstraße 54, 10557 Berlin

Dzielnica Moabit wzięła swoją nazwę od biblijnej wsi Moab, w której zatrzymali się Izraelici wędrujący do Ziemi Obiecanej. Więzienie znajdujące się tu w czasie zaborów, aż do II wojny światowej, tzw. stary Moabit, było miejscem odsiadywania wyroków wielu wybitnych Polaków m. in. Ludwika Mierosławskiego, Karola Libelta czy Zdzisława Maszewskiego. Dziś Moabit jest rozbudowującą się dzielnicą biznesową, częścią Mitte.
Dojazd: S5, S7, S9, S75, autobusy 120, 123, 147, 240, 245, M85 do Hauptbahnhof

16. Polenmarkt
Reichpietschufer/Linkstrasse, Berlin

Umiejscowiony w okolicy Potsdamer Platz był fenomenem czasu przełomu i symbolem przechodzenia Polski od socjalizmu do kapitalizmu. Otwarcie polskich granic w 1989 roku wyzwoliło ogromny ruch Polaków w kierunku zachodniego Berlina. W przeciągu kilku dni na Potsdamer Platz powstał polski bazar i tak właśnie został ochrzczony przez berlińczyków. Wielu z nich podobała się oferta Polaków, można tam było kupić towary, wcześniej trudno dostępne: rosyjski kawior, szampana, wyroby skórzane, futra, zegarki, sztućce i naczynia. Powiększająca się na bazarze grupa Polaków wywoływała jednak też protesty i polscy handlarze z czasem stali się tematem politycznym. Liczne próby ograniczenia nielegalnego handlu spełzły na niczym. Próbowano na przykład otoczyć teren metalowym płotem, ale praktycznych Polaków to nie zniechęciło, wykorzystali ogrodzenie jako miejsce do zawieszania towaru. Także rekwirowanie towarów nie ograniczyło handlu. Bazar stał się z czasem atrakcją turystyczną Berlina, działał jeszcze nawet krótko po zburzeniu muru i dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych, dzięki nowo wprowadzonym rozporządzeniom, został ostatecznie zlikwidowany.
Dojazd: S1, S2, S25, U2, okolice Potsdamer Platz

17. Dworzec Friedrichstraße

Oddział sabotażowo-dywersyjny AK „Zagra – Lin" powołano w grudniu 1942 roku w ramach Organizacji Specjalnych Akcji („Osa" lub „Kosa") wydzielonej jednostki podległej Komendantowi Głównemu AK. Nazwa to skrócona wersja zdania „Kosa Zagra w Linie" („Zagra" to zagranica a „Lin" to kodowe oznaczenie Warszawy). „Zagra-Lin" liczył osiemnaście osób.

Na czele oddziału stał porucznik Bernard Drzyzga. Zadaniem „Zagra-Linu" było dokonywanie zamachów na terenie Niemiec. Pierwszą akcją w Berlinie był zamach bombowy 13 lutego 1943 roku na stacji Friedrichstrasse, w którym zginęły cztery osoby, w tym dwóch wojskowych, a sześćdziesiąt zostało rannych. Zamachy w Berlinie powtarzano kilkakrotnie na Dworcu Głównym i w innych miejscach publicznych.
Dojazd: U6

18. Tu mieszkał Witold Gombrowicz
Bartningallee 11/13, 10557 Berlin

W latach 1963–1964 przebywał w Berlinie na stypendium Forda Witold Gombrowicz. Mieszkał od czerwca 1963 do października 1963 pod adresem Hohenzollerndamm 36, a od listopada 1963 do maja 1964 przy Bartningalleee 11/13 na piętnastym piętrze nowoczesnego bloku. Prowadził tam bujne życie towarzyskie, pracował też nad „Kosmosem". *Próbuje wrócić do obyczaju warszawskiego i argentyńskiego i od sierpnia do grudnia organizuje spotkania w kawiarni „Zuntz" wraz z Helmutem Jaerischem, redaktorem naczelnym Der Monat. W poniedziałki i czwartki spotyka się tu z przyjaciółmi między godz. 17 a 19. Próba odbudowy „Ziemiańskiej" lub „Rexa" kończy się jednak niepowodzeniem i ostatecznie 20 grudnia Gombrowicz zawiesza te spotkania.*
Krytyk Artur Sandauer, jeden z jego przedwojennych obrońców, pisze teraz o „faszystowskich skłonnościach" Gombrowicza. Wszystko to sprawia, że plany podróży do Polski obracają się wniwecz.
www.gombrowicz.net „O krok od Polski"
Dojazd: U9, S5, okolice Kolumny Zwycięstwa

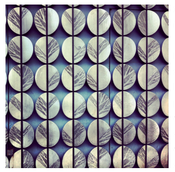

19. Stary budynek Ambasady RP
Unter den Linden 70, 10117 Berlin,

Do 2000 roku Polska Ambasada mieściła się przy ulicy Unter den Linden, dwieście metrów od Bramy Brandenburskiej w sześciokondygnacyjnym budynku typu „Lipsk" podarowanym przez władze NRD w 1964 roku. To popularny w czasach PRL-u rodzaj biurowca o metalowych elementach wykończeniowych. Opuszczony budynek straszy i czeka na wyburzenie oraz budowę nowego gmachu ambasady według projektu wyłonionego w trzecim już konkursie. Ministerstwo Spraw Zagranicznych obiecuje otwarcie nowej ambasady w 2016 roku.
Dojazd: S1,S2,S25, U55, okolice Bramy Brandenburskiej

20. Teatr Kreatur
Tempelhofer Ufer 10, 10963 Berlin

W latach 1990–1997 przy ulicy Tempelhofer Ufer 10 działał Teatr Kreatur prowadzony przez Andrzeja Worona. Był to w tej dekadzie jeden z najbardziej oryginalnych i znanych teatrów berlińskich. Inspirowany teatrem pantomimy Henryka Tomaszewskiego. Woron, artysta malarz, reżyseruje nadal w Niemczech, Polsce i w całej Europie. Nie ma szanującego się berlińczyka, który ze wzruszeniem nie wspominałby premier w Teatrze Kreatur. Do wszystkich spektakli muzykę komponował Janusz Stokłosa. W teatrze występowało – czasowo lub stale – wielu znanych polskich aktorów, m. in. Bożena Baranowska, Danuta Kisiel, Ewa Ziętek, Zbigniew Papis, Andrzej Pieczyński. Dziś jest to trzecia scena w teatrze Hebbel Am Ufer (HAU3).
Dojazd: U2 Gleisdreieck

Ważne instytucje i punkty usługowe:
21. Ambasada RP
Lassenstr. 19-21, 14193 Berlin

22. Wydział Konsularny Ambasady RP
Richard Strauss Str. 11, 14193 Berlin
Dojazd: S7, Berlin Grunewald (taki sam dojazd do konsulatu i ambasady)

23. Instytut Polski w Berlinie
Burgstraße 27, 10178 Berlin

24. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
Schumannstraße 2, 10117 Berlin,

25. Centrum Badań Historycznych PAN
Majakowskiring 47, 13156 Berlin

26. Biblioteka Janusza Korczaka
Berliner Straße 120, 13187 Berlin

27. Pigasus Galeria Polskiego Plakatu
Danziger Straße 52, 10435 Berlin

28. Księgarnia i kawiarnia Buch Bund
Sanderstraße 8, 12047 Berlin

29. Sklep „Klon"
Pestalozzistraße 71, 10627 Berlin

30. Sklep „Pyza"
Anzengruberstraße 24, 12043 Berlin

31. Klub Polskich Nieudaczników
Ackerstraße 168, 10115 Berlin

32. Galeria Sztuki Żak-Branicka
Lindenstraße 35, 10969 Berlin

33. Klub Polsko-Niemiecki VHS Wedding
Antonstraße 37, 13347 Berlin

34. Teatr Studio
Salzufer 13-14, 10587 Berlin

35. Szkoła Teatralna Reduta
Gneisenaustraße 41, 10961 Berlin

36. Magazyn Polsko-Niemiecki Dialog
Schillerstraße 59, 10627 Berlin

Regina Warszawski urodzona w Piotrkowie, w 1942 deportowana do Rygi i tam zamordowana. Kostka znajduje się przy ulicy Wielandstraße 30.

Poza mapą:
Kostki Pamięci/Stolpersteine
Artysta rzeźbiarz Gunter Demnig umieszcza w berlińskich chodnikach tabliczki pamiątkowe ku czci osób deportowanych i zamordowanych przez narodowych socjalistów, upamiętniając poszczególne osoby. Są to małe „osobiste" kostki brukowe, Kostki Pamięci, po niemiecku „Stolpersteine", które artysta dokładnie wpasowuje w chodnik, po to, by piesi – w przenośnym znaczeniu – potykali się o nie.
Pochodzący z Kolonii Gunter Demnig wyszukuje informacje dotyczące życiorysów prześladowanych osób oraz wiadomości na temat ich ostatniego, dobrowolnie wybranego miejsca zamieszkania. Przed odnalezionym w ten sposób domem wbija w chodnik betonową kostkę o rozmiarach 10 x 10 cm, na której znajduje się mosiężna płytka z nazwiskiem, rokiem urodzenia i informacją o deportacji danej osoby. Wśród upamiętnionych w ten sposób jest wielu Żydów pochodzenia polskiego.
Kamienie Demniga są poruszające, ponieważ przywołują wspomnienie o ludziach, którzy kiedyś żyli w danej dzielnicy. Osoby upamiętnione w ten sposób przestają być anonimowe. „Auschwitz było celem i punktem końcowym, lecz ta niewiarygodnie przerażająca historia rozpoczynała się właśnie w tych mieszkaniach i domach" – komentuje artysta. Podobne Kostki Pamięci pojawiają się również w Polsce, np. we Wrocławiu.

IX LO
IM. KLEMENTYNY
HOFFMANOWEJ

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Opieka merytoryczna i programowa projektu: Artur Jabłoński, Adam Rębacz, Halina Roszkowska

Autorzy „Polskiej ścieżki w Berlinie": Julia Arendt, Gabriela Barej, Kamil Boruta, Maciej Felczak, Magdalena Figaszewska, Sylwia Giermakowska, Agata Grygrowska, Olga Grzejda, Jan Kłaput, Filip Kozieradzki, Anna Kozioł, Patrycja Krzyżanowska, Klaudia Kudaj, Edyta Kulesza, Aleksandra Kurczewska, Jakub Kuźmiński, Aleksandra Nadolny, Jan Nawrocki, Maria Nejno, Anna Nowakowska, Mateusz Nozderka, Filip Pawłowski, Magdalena Poprzeczko, Filip Powała, Zuzanna Puławska, Maciej Radgowski, Dominik Roszykiewicz, Agata Rościszewska, Aleksandra Starczuk, Maja Szwajkajzer, Michał Szyszko, Filip Teodorowicz, Karolina Trochimiak, Michał Turski, Małgorzata Tusińska, Marcin Waker, Kamila Wiatrzyk, Filip Wichrowski, Łucja Więsyk, Joanna Wnuk, Maria Załęska, Piotr Żebrowski, Emilia Żeromska.
Autorami zdjęć wykorzystanych przy opisie polskich miejsc w Berlinie są uczestnicy projektu.
Koncepcja graficzna: Monika Masłoń